

SZKOŁA PODSTAWOWA nr 1 im. TADEUSZA KOŚCIUSZKI W KUTNIE

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z PRZYRODY

Dokument opracowany na podstawie programu nauczania przyrody TAJEMNICE PRZYRODY dla klasy 4 szkoły podstawowej.

stopień dopuszczający Uczeń:	stopień dostateczny. Uczeń:	stopień dobry Uczeń:	stopień bardzo dobry. Uczeń:	stopień celujący. Uczeń:
<p>-wymienia dwa elementy przyrody nieożywionej; -wymienia dwa elementy przyrody żywej; -wymienia zmysły umożliwiające poznawanie otaczającego świata; -podaje dwa przykłady informacji uzyskanych dzięki wybranym zmysłom; -wyjaśnia, czym jest obserwacja; - podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie; -przeprowadza obserwację za pomocą lupy lub lornetki; -notuje dwa/trzy spostrzeżenia dotyczące obserwowanych obiektów; -wykonuje schematyczny rysunek obserwowanego obiektu; -dokonuje pomiaru z wykorzystaniem taśmy mierniczej; -podaje nazwy głównych kierunków geograficznych</p>	<p>-wyjaśnia znaczenie pojęcia przyroda; -wymienia trzy niezbędne do życia składniki przyrody nieożywionej; -podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka; -omawia na przykładach rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata; -wymienia źródła informacji o przyrodzie; -omawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia obserwacji i wykonywania doświadczeń; -przyporządkowuje przyrząd służący do prowadzenia obserwacji do obserwowanego obiektu; -wymienia propozycje przyrządów, które należy przygotować do prowadzenia obserwacji w terenie; -określa charakterystyczne cechy</p>	<p>-wymienia cechy żywych elementów przyrody; -wskazuje w najbliższym otoczeniu wytwory działalności człowieka; -porównuje liczbę i rodzaj informacji uzyskiwanych za pomocą poszczególnych zmysłów; -wymienia cechy przyrodnika; -określa rolę obserwacji w poznawaniu przyrody; -omawia etapy doświadczenia; -planuje miejsca dwóch/trzech obserwacji; -proponuje przyrząd odpowiedni do obserwacji konkretnego obiektu; -wymienia najważniejsze części mikroskopu; -wyjaśnia, co to jest widnokrąg; -omawia budowę kompasu; -samodzielnie wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu; -wyjaśnia, w jaki sposób wyznacza się kierunki</p>	<p>-podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej z przyrodą żywą; -klasyfikuje wskazane elementy na: żywe składniki przyrody, nieżywe składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka; -wyjaśnia, w jakim celu prowadzi się doświadczenia i eksperymenty przyrodnicze; -wyjaśnia różnice między eksperymentem a doświadczeniem; -planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie; -uzasadnia celowość zaplanowanej obserwacji; -omawia sposób przygotowania obiektu do obserwacji mikroskopowej; -podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych; -porównuje dokładność wyznaczania kierunków</p>	<p>-wyjaśnia, w jaki sposób zmiana jednego elementu przyrody może wpłynąć na jej pozostałe elementy; -na podstawie obserwacji podejmuje próbę przewidzenia niektórych sytuacji i zjawisk, np. dotyczących pogody, zachowania zwierząt; -przeprowadza dowolne doświadczenie, posługując się instrukcją, zapisuje obserwacje i wyniki; -wyjaśnia, dlaczego do niektórych doświadczeń należy używać dwóch zestawów doświadczalnych; -przygotowuje notatkę na temat innych przyrządów służących do prowadzenia obserwacji, np. odległych obiektów lub głębin; -omawia sposób wyznaczania kierunku północnego na podstawie położenia Gwiazdy Polarnej oraz innych obiektów w otoczeniu; -uzasadnia, popierając swoje stanowisko przykładami z życia,</p>

<p>wskazanych przez nauczyciela na widnokręgu;</p> <ul style="list-style-type: none"> -wyznacza – na podstawie instrukcji słownej – główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu; -określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu, czyli prostego patyka lub pręta, w słoneczny dzień; - wskazuje w najbliższym otoczeniu przykłady ciał stałych, cieczy i gazów; -wskazuje w najbliższym otoczeniu po dwa przykłady ciał plastycznych, kruchych i sprężystych; -podaje dwa przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych; -porównuje ciała stałe z cieciami pod względem jednej właściwości, np. kształtu; - wymienia stany skupienia wody w przyrodzie; -podaje przykłady 	<p>obserwowanych obiektów;</p> <ul style="list-style-type: none"> -opisuje sposób użycia taśmy mierniczej; -podaje nazwy głównych kierunków geograficznych; -przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych; -określa warunki korzystania z kompasu; -posługując się instrukcją, wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu; -wymienia stany skupienia, w których występują substancje; -podaje dwa/trzy przykłady wykorzystania właściwości ciał stałych w życiu codziennym; -wyjaśnia zasadę działania termometru; -przeprowadza, zgodnie z instrukcją, doświadczenia wykazujące: wpływ temperatury otoczenia na parowanie wody, 	<p>Pośrednie;</p> <ul style="list-style-type: none"> -wyjaśnia, na czym polega zjawisko rozszerzalności cieplnej; -podaje przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych i cieczy oraz gazów; -wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania; -formułuje wnioski na podstawie przeprowadzonych doświadczeń; -przyporządkowuje stan skupienia wody do wskazań termometru; -podaje, z czego są zbudowane chmury; -rozdzieli rodzaje osadów atmosferycznych na ilustracjach; -wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne; -wyjaśnia, jak powstaje wiatr; -wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych; 	<p>geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu;</p> <ul style="list-style-type: none"> -wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich; -klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości; -wyjaśnia, na czym polega kruchość, plastyczność i sprężystość; -porównuje właściwości ciał stałych, cieczy i gazów; -opisuje zasadę działania termometru cieczowego; -dokumentuje doświadczenia według poznanego schematu; -podaje znane z życia codziennego przykłady zmian stanów skupienia wody; -przedstawia w formie schematu zmiany stanu skupienia wody w przyrodzie; -wyjaśnia, jak tworzy się nazwę wiatru; -rozpoznaje na mapie rodzaje wiatrów; -wykazuje związek pomiędzy porą roku a występowaniem określonego rodzaju opadów 	<p>dlatego ważna jest znajomość właściwości ciał;</p> <ul style="list-style-type: none"> -przedstawia zmiany stanów skupienia wody podczas jej krążenia w przyrodzie, posługując się wykonanym przez siebie rysunkiem; -wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznymi; -na podstawie opisu przedstawia – w formie mapy – prognozę pogody dla Polski; -podaje przykłady praktycznego wykorzystania wiadomości dotyczących zmian temperatury i długości cienia w ciągu dnia, np. wybór ubrania, pielęgnacja roślin, ustawienie budy dla psa; -omawia podział organizmów na pięć królestw; -prezentuje – w dowolnej formie – informacje na temat pasożytnictwa w świecie roślin; -podaje przykłady obrony przed wrogami w świecie
--	---	---	--	---

<p>występowania wody w różnych stanach skupienia; -omawia budowę termometru; -odczytuje wskazania termometru; wyjaśnia, na czym polega krzepnięcie i topnienie; - wymienia przynajmniej trzy składniki pogody; -rozpoznaje na dowolnej ilustracji rodzaje opadów; -wyjaśnia, dlaczego burze są groźne; - dobiera odpowiednie przyrządy służące do pomiaru trzech składników pogody; -odczytuje temperaturę powietrza z termometru cieczowego; -na podstawie instrukcji buduje wiatromierz; -odczytuje symbole umieszczone na mapie pogody; -przedstawia stopień zachmurzenia za pomocą symboli; -przedstawia rodzaj opadów za pomocą symboli;</p>	<p>obecność pary wodnej w powietrzu; -wyjaśnia, na czym polega parowanie i skraplanie wody; -wyjaśnia, co nazywamy pogodą; -wyjaśnia pojęcia: upał, przymrozek, mróz; -podaje nazwy osadów atmosferycznych; -zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną; -omawia sposób pomiaru ilości opadów; -podaje jednostki, w których wyraża się składniki pogody; -buduje deszczomierz na podstawie instrukcji; -prowadzi tygodniowy kalendarz pogody na podstawie obserwacji wybranych składników pogody; -określa aktualny stopień zachmurzenia nieba na podstawie obserwacji; -opisuje tęczę; -omawia pozorną wędrówkę Słońca nad widnokretem;</p>	<p>-dokonuje pomiaru składników pogody – prowadzi kalendarz pogody; -przygotowuje możliwą prognozę pogody dla swojej miejscowości na następny dzień; -określa zależność między wysokością Słońca a temperaturą powietrza; -określa zależność między wysokością Słońca a długością cienia; -wyjaśnia pojęcie górowanie Słońca; -omawia zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokretem w poszczególnych porach roku; -omawia hierarchiczną budowę organizmów wielokomórkowych; -charakteryzuje czynności życiowe organizmów; -omawia cechy rozmnażania płciowego i bezpłciowego; -wyjaśnia pojęcia: organizm samożywny, organizm cudzożywny;</p>	<p>i osadów; -odczytuje prognozę pogody przedstawioną za pomocą znaków graficznych; -określa kierunek wiatru na podstawie obserwacji; -omawia zmiany długości cienia w ciągu dnia; -porównuje wysokość Słońca nad widnokretem oraz długość cienia podczas górowania w poszczególnych porach roku; -podaje przykłady różnych sposobów wykonywania tych samych czynności przez organizmy, np. ruch, wzrost; -porównuje rozmnażanie płciowe z rozmnażaniem bezpłciowym; -omawia sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny; -określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi; -wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo; -omawia rolę destruentów w łańcuchu pokarmowym;</p>	<p>roślin i zwierząt; -wyjaśnia, co to jest sieć pokarmowa; -uzasadnia, że zniszczenie jednego z ogniw łańcucha pokarmowego może doprowadzić do wyginięcia innych ogniw; -prezentuje jedną egzotyczną roślinę (ozdobną lub przyprawową), omawiając jej wymagania życiowe; -przygotowuje ciekawostki i dodatkowe informacje na temat zwierząt, np. omówienie najszybszych zwierząt; -wymienia wybrane objawy niedoboru jednej z poznanych witamin; -omawia rolę narządów wspomagających trawienie; -proponuje zestaw prostych ćwiczeń poprawiających funkcjonowanie układu krwionośnego; -planuje i prezentuje doświadczenie potwierdzające obecność pary wodnej w wydychanym powietrzu;</p>
---	--	--	--	---

<p>-wyjaśnia pojęcia: wschód Słońca, zachód Słońca; -rysuje „drogę” Słońca na niebie; -podaje daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku; -podaje po trzy przykłady zmian zachodzących w przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku; -wyjaśnia, po czym rozpoznaje się organizm; -wymienia przynajmniej trzy czynności życiowe organizmów; -omawia jedną wybraną przez siebie czynność życiową organizmów; -odróżnia przedstawione na ilustracji organizmy jednokomórkowe od organizmów wielokomórkowych; -określa, czy podany organizm jest samożywny czy cudzożywny; -podaje przykłady organizmów cudzożywnych: mięsożernych,</p>	<p>-omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia; -wyjaśnia pojęcia: równonoc, przesilenie; -omawia cechy pogody w poszczególnych porach roku; -wyjaśnia pojęcia: organizm jednokomórkowy, organizm wielokomórkowy; -podaje charakterystyczne cechy organizmów; -wymienia czynności życiowe organizmów; -rozpoznaje na ilustracji wybrane organy/narządy; -dzieli organizmy cudzożywny ze względu na rodzaj pokarmu; -podaje przykłady organizmów roślinożernych; -dzieli mięsożerców na drapieżniki i padlinożerców; -wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność; -wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe;</p>	<p>-wymienia cechy roślinożerców; -wymienia, podając przykłady, sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy cudzożywny; -podaje przykłady zwierząt odżywiających się szczątkami glebowymi; -wymienia przedstawicieli pasożytów; -wyjaśnia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego; -rozpoznaje wybrane rośliny doniczkowe; -wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań życiowych uprawianych roślin; -określa cel hodowania zwierząt w domu; -wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu; -wskazuje źródła informacji na temat hodowanych zwierząt; -wyjaśnia, dlaczego coraz</p>	<p>-opisuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy; -formułuje apel do osób mających zamiar hodować zwierzę lub podarować je w prezencie; -omawia rolę witamin; -omawia rolę soli mineralnych w organizmie; -wyjaśnia rolę enzymów trawiennych; -wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu; -wyjaśnia, jak należy dbać o układ krwionośny; -podaje przykłady produktów żywnościowych korzystnie wpływających na pracę układu krwionośnego; -wyjaśnia, na czym polega współpraca układów pokarmowego, krwionośnego i oddechowego; -wykonuje schematyczny rysunek ilustrujący wymianę gazową zachodzącą w płucach; -na modelu lub planszy</p>	<p>-wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie dbać o prawidłową postawę ciała; -wskazuje na planszy elementy budowy oka: soczewkę, siatkówkę i źrenicę; -omawia, korzystając z planszy, w jaki sposób powstaje obraz oglądanego obiektu; -wyjaśnia przyczyny różnic w budowie układu rozrodczego żeńskiego i męskiego; -prezentuje informacje dotyczące zagrożeń, na które mogą być narażone dzieci w okresie dojrzewania; -przygotowuje propozycję prawidłowego jadłospisu na trzy dni, który będzie odpowiedni w okresie dojrzewania; -wyjaśnia, czym są szczepionki; -przygotowuje informacje na temat objawów boreliozy i sposobów postępowania w przypadku zachorowania</p>
---	--	---	---	--

<p>roślinożernych i wszystkożernych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na ilustracji charakterystyczne cechy drapieżników; -układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów; -układa jeden łańcuch pokarmowy na podstawie analizy sieci pokarmowej; -wymienia korzyści wynikające z uprawy roślin w domu i ogrodzie; -podaje przykłady zwierząt hodowanych przez człowieka w domu; -podaje przykład drobnego zwierzęcia żyjącego w domu; -rozpoznaje trzy zwierzęta żyjące w ogrodzie; - podaje przykłady produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy; -omawia znaczenie wody dla organizmu; - wskazuje na modelu położenie poszczególnych narządów przewodu pokarmowego; -wyjaśnia, dlaczego należy 	<ul style="list-style-type: none"> -podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego; -podaje trzy przykłady roślin stosowanych jako przyprawy do potraw; -wyjaśnia, dlaczego decyzja o hodowli zwierzęcia powinna być dokładnie przemyślana; -omawia zasady opieki nad zwierzętami; -podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w mieście; -wykonuje zielnik, w którym umieszcza pięć okazów; -wymienia składniki pokarmowe; -przyporządkowuje podane pokarmy do wskazanej grupy pokarmowej; -wymienia narządy budujące przewód pokarmowy; -omawia rolę układu pokarmowego; -podaje zasady higieny układu pokarmowego; -omawia rolę serca i naczyń krwionośnych; 	<p>więcej dzikich zwierząt przybywa do miast;</p> <ul style="list-style-type: none"> -omawia rolę składników pokarmowych w organizmie; -wymienia produkty zawierające sole mineralne; -wyjaśnia pojęcie trawienie; -opisuje drogę pokarmu w organizmie; -omawia, co dzieje się w organizmie po zakończeniu trawienia pokarmu; -wymienia funkcje układu krwionośnego; -wyjaśnia, czym jest tętno; -omawia rolę układu krwionośnego w transporcie substancji w organizmie; -określa cel wymiany gazowej; -omawia rolę poszczególnych narządów układu oddechowego; -wyjaśnia, dlaczego drogi oddechowe są wyściełane przez komórki z rzęskami; 	<p>wskazuje kości o różnych kształtach;</p> <ul style="list-style-type: none"> -omawia pracę mięśni szkieletowych; -wymienia zadania mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów; -wyjaśnia, w jaki sposób układ nerwowy odbiera informacje z otoczenia; -podaje wspólną cechę narządów węchu i smaku; -wskazuje na planszy drogę informacji dźwiękowych; -uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów; -na podstawie doświadczenia formułuje wniosek dotyczący zależności między zmysłem smaku a zmysłem powonienia; -omawia przebieg rozwoju nowego organizmu; -wskazuje na planszy narządy układu rozrodczego męskiego i układu rozrodczego żeńskiego; -wyjaśnia na przykładach, czym jest odpowiedzialność; -wyjaśnia, czym jest zdrowy 	<p>na nią;</p> <ul style="list-style-type: none"> -prezentuje plakat informujący o zagrożeniach w swojej okolicy; -uzasadnia konieczność zachowań asertywnych; -przygotowuje informacje na temat pomocy osobom uzależnionym; -wykonuje szkic okolic szkoły; -wyjaśnia pojęcia: skala mianowana, podziałka liniowa; -porównuje dokładność planu miasta i mapy turystycznej; -dostosowuje sposób orientowania mapy do otaczającego terenu; -wskazuje pozytywne i negatywne skutki przekształcenia krajobrazu najbliższej okolicy; -przygotowuje krótką prezentację o najciekawszych formach terenu w Polsce i na świecie; -przygotowuje kolekcję skał z najbliższej okolicy wraz z ich opisem;
---	--	--	---	--

<p>dokładnie żuć pokarm; -uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem; - wskazuje na schemacie serce i naczynia krwionośne; -wymienia rodzaje naczyń krwionośnych; -mierzy puls; -podaje dwa przykłady zachowań korzystnie wpływających na pracę układu krążenia; - pokazuje na modelu lub planszy dydaktycznej położenie narządów budujących układ oddechowy; -wymienia zasady higieny układu oddechowego; - wskazuje na sobie, modelu lub planszy elementy szkieletu; -wyjaśnia pojęcie stawy; -omawia dwie zasady higieny układu ruchu; - wskazuje na planszy położenie układu nerwowego; -wskazuje na planszy lub modelu położenie narządów zmysłów;</p>	<p>-pokazuje na schemacie poszczególne rodzaje naczyń krwionośnych; -wymienia narządy budujące drogi oddechowe; -wyjaśnia, co dzieje się z powietrzem podczas wędrówki przez drogi oddechowe; -określa rolę układu oddechowego; -opisuje zmiany w wyglądzie części piersiowej tułowia podczas wdechu i wydechu; -wymienia elementy budujące układ ruchu; -podaje nazwy i wskazuje główne elementy szkieletu; -wymienia trzy funkcje szkieletu; -wymienia zasady higieny układu ruchu; -omawia rolę poszczególnych narządów zmysłów; -omawia rolę skóry jako narządu zmysłu; -wymienia zasady higieny</p>	<p>-rozdzieli rodzaje połączeń kości; -podaje nazwy głównych stawów u człowieka; -wyjaśnia, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem; -wskazuje na planszy małżowinę uszną, przewód słuchowy i błonę bębenkową; -omawia zasady higieny układu nerwowego; -omawia rolę poszczególnych narządów układu rozrodczego; -opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania -wymienia wszystkie zasady zdrowego stylu życia; -wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia; -opisuje sposób pielęgnacji skóry – ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania; -wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej;</p>	<p>styl życia; -omawia skutki niewłaściwego odżywiania się; -wyjaśnia, na czym polega higiena osobista; -podaje sposoby na uniknięcie zakażenia się grzybicą; -porównuje objawy przeziębienia z objawami grypy i anginy; -klasyfikuje pasożyty na wewnętrzne i zewnętrzne, podaje ich przykłady; -charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka; -opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych; -wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę; -omawia sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję; -rozpoznaje dziko rosnące rośliny trujące; -omawia zasady postępowania w przypadku oparzeń; -wyjaśnia, czym jest uzależnienie;</p>	<p>-prezentuje informacje typu „naj” – najdłuższa rzeka, największe jezioro, największa głębia oceaniczna; -wyjaśnia, czym są lodowce i lądolody; -przygotowuje plakat lub prezentację multimedialną na temat zmian krajobrazu na przestrzeni dziejów; -przygotuje prezentację multimedialną lub plakat pt. „Moja miejscowość dawniej i dziś”; -prezentuje – w dowolnej formie – informacje na temat ochrony przyrody w najbliższej okolicy: gminie, powiecie lub województwie; -prezentuje informacje o największych organizmach żyjących w środowisku wodnym; -porównuje świat roślin oraz zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki; -przygotowuje prezentację na temat trzech/czterech organizmów tworzących</p>
---	---	---	---	---

<p>-wymienia zadania narządów smaku i powonienia; -wymienia, podając przykłady, rodzaje smaków; -wymienia dwa zachowania wpływające niekorzystnie na układ nerwowy; - wskazuje na planszy położenie narządów układu rozrodczego; -rozpoznaje komórki rozrodcze: męską i żeńską; -wyjaśnia pojęcie zapłodnienie; -podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania u własnej płci; -podaje dwa przykłady zmian w funkcjonowaniu skóry w okresie dojrzewania; -wymienia co najmniej trzy zasady zdrowego stylu życia; -korzystając z piramidy zdrowego żywienia, wskazuje produkty, które należy spożywać w dużych i w małych ilościach; -wyjaśnia, dlaczego ważna jest czystość rąk;</p>	<p>oczu i uszu; -wymienia narządy tworzące żeński i męski układ rozrodczy; -określa rolę układu rozrodczego; -omawia zasady higieny układu rozrodczego; -wskazuje na planszy miejsce rozwoju nowego organizmu; -wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców; -omawia zasady higieny, których należy przestrzegać w okresie dojrzewania; -podaje zasady prawidłowego odżywiania; -wyjaśnia, dlaczego należy dbać o higienę skóry; -opisuje sposób pielęgnacji paznokci; -wyjaśnia, na czym polega właściwy dobór odzieży; -podaje przykłady wypoczynku czynnego</p>	<p>-wymienia sposoby zapobiegania chorobom przenoszonym drogą oddechową; -wymienia szkody, które pasożyty powodują w organizmie; -omawia objawy zatruc; -wymienia charakterystyczne cechy muchomora sromotnikowego; -wymienia objawy zatrucia grzybami; -omawia zasady pierwszej pomocy po kontakcie ze środkami czystości; -wyjaśnia, na czym polega palenie bierne; -wymienia skutki przyjmowania narkotyków; -wyjaśnia, czym jest asertywność; -wyjaśnia pojęcie skala liczbowa; -oblicza wymiary przedmiotu w różnych skalach, np. 1 : 5, 1 : 20, 1 : 50; -opisuje słowami fragment terenu</p>	<p>-charakteryzuje substancje znajdujące się w dymie papierosowym; -uzasadnia, dlaczego napoje energetyzujące nie są obojętne dla zdrowia; -rysuje plan pokoju w skali 1 : 50; -dobiera skalę do wykonania planu dowolnego obiektu; -wykonuje szkic terenu szkoły; -odszukuje na mapie wskazane obiekty; -przygotowuje zbiór znaków kartograficznych dla planu lub mapy najbliższej okolicy; -orientuje mapę za pomocą obiektów w terenie; -opisuje krajobraz najbliższej okolicy; -klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości; -omawia elementy doliny; -opisuje skały występujące w najbliższej okolicy; -omawia proces powstawania gleby; -charakteryzuje wody słodkie występujące na Ziemi; -omawia, jak powstają</p>	<p>plankton; -prezentuje informacje „naj” na temat jezior w Polsce i na świecie; -prezentuje informacje na temat przystosowań dwóch/trzech gatunków roślin lub zwierząt do życia w ekstremalnych warunkach lądowych; -omawia wymagania środowiskowe wybranych gatunków zwierząt żyjących w poszczególnych warstwach lasu; -prezentuje informacje na temat roślin iglastych pochodzących z innych regionów świata, które są uprawiane w polskich ogrodach; -wykonuje zielnik z poznanych na lekcji roślin łąkowych lub innych roślin; -wyjaśnia, w jakiś sposób człowiek może wykorzystać dziko żyjące zwierzęta do ochrony roślin uprawnych przed szkodnikami.</p>
--	--	---	---	--

<p>-omawia sposoby dbania o zęby; -wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu; - wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka drobnoustrojów chorobotwórczych i zwierząt pasożytniczych; -wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą oddechową; -wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych przez uszkodzoną skórę; -wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą pokarmową; -wymienia zjawiska pogodowe, które mogą stanowić zagrożenie; -odróżnia muchomora sromotnikowego od innych grzybów;</p>	<p>i wypoczynku biernego -wymienia przyczyny chorób zakaźnych; -wymienia nazwy chorób przenoszonych drogą oddechową; -omawia objawy wybranej choroby przenoszonej drogą oddechową; -omawia przyczyny zatruc; -określa zachowania zwierzęcia, które mogą świadczyć o tym, że jest ono chore na wściekliznę; -określa zasady postępowania w czasie burzy, gdy przebywa się w domu lub poza nim; -rozpoznaje owady, które mogą być groźne; -podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu; -przyporządkowuje nazwę zagrożenia do symboli umieszczanych na opakowaniach; -omawia sposób postępowania w wypadku otarć i skaleczeń;</p>	<p>przedstawiony na planie lub mapie; -określa przeznaczenie planu miasta i mapy turystycznej; -wyjaśnia, na czym polega orientowanie planu lub mapy; -orientuje plan lub mapę za pomocą kompasu; -wyjaśnia pojęcie krajobraz; -wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz; -omawia cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych; -wskazuje naturalne składniki krajobrazu najbliższej okolicy; -opisuje wklęsłe formy terenu; -opisuje formy terenu dominujące w krajobrazie najbliższej okolicy; -opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych; -rozpoznaje co najmniej jedną skałę występującą</p>	<p>bagna; -charakteryzuje wody płynące; -podaje przykłady działalności człowieka, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu; -wskazuje źródła, z których można uzyskać informacje o historii swojej miejscowości; -wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym; -na podstawie mapy w podręczniku lub atlasie podaje przykłady pomników przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie Polski i swojego województwa; -wyjaśnia pojęcie plankton; -omawia na przykładach przystosowania zwierząt do ruchu wody; -rozpoznaje na ilustracjach organizmy charakterystyczne dla każdego z biegów rzeki; -omawia przystosowania organizmów żyjących w górnym, środkowym</p>	
---	---	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> -określa sposób postępowania po uządleniu; -omawia zasady postępowania podczas pielęgnacji roślin hodowanych w domu; -podaje przykłady środków czystości, które stwarzają zagrożenia dla zdrowia; -wymienia rodzaje urazów skóry; -podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka; -opisuje zachowanie świadczące o mogącym rozwinąć się uzależnieniu od komputera lub telefonu; -prezentuje zachowanie asertywne w wybranej sytuacji; -oblicza wymiary biurka w skali 1 : 10; -rysuje plan biurka w skali 1 : 10; -wymienia rodzaje map; -odczytuje informacje zapisane w legendzie planu; -wskazuje kierunki geograficzne na mapie; 	<ul style="list-style-type: none"> -podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać; -podaje przykłady skutków działania alkoholu na organizm; -podaje przykłady sytuacji, w których należy zachować się asertywnie; -wyjaśnia, jak powstaje plan; -rysuje plan dowolnego przedmiotu (wymiary przedmiotu podzielne bez reszty przez 10) w skali 1 : 10; -wyjaśnia pojęcia: mapa i legenda; -rozpoznaje obiekty przedstawione na planie lub mapie za pomocą znaków kartograficznych; -określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu; -opowiada, jak zorientować plan lub mapę za pomocą kompasu; -wyjaśnia, do czego odnoszą się nazwy 	<ul style="list-style-type: none"> w najbliższej okolicy; -wyjaśnia pojęcia: wody słodkie, wody słone; -wykonuje schemat podziału wód powierzchniowych; -omawia warunki niezbędne do powstania jeziora; -porównuje rzekę z kanałem śródlądowym; -omawia zmiany w krajobrazie wynikające z rozwoju rolnictwa; -omawia zmiany w krajobrazie związane z rozwojem przemysłu; -wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości; -wyjaśnia cel ochrony przyrody; -wyjaśnia, czym są rezerваты przyrody; -wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną; -podaje przykład obszaru chronionego lub pomnika przyrody znajdującego się w najbliższej okolicy -omawia na przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> i dolnym biegu rzeki; -charakteryzuje poszczególne strefy jeziora; -rozpoznaje na ilustracjach pospolite zwierzęta związane z jeziorami; -układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze; -omawia negatywną i pozytywną rolę wiatru w życiu roślin; -opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych; -wymienia przystosowania roślin do wykorzystania światła; -charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach; - podaje przykłady drzew rosnących w lasach liściastych, iglastych i mieszanych; -przyporządkowuje nazwy gatunków roślin do charakterystycznych barw łąki; 	
--	--	---	---	--

<p>-odszukuje na planie okolicy wskazany obiekt, np. kościół, szkołę;</p> <p>-rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów;</p> <p>-podaje przykłady krajobrazu naturalnego;</p> <p>-wymienia nazwy krajobrazów kulturowych;</p> <p>-określa rodzaj krajobrazu najbliższej okolicy;</p> <p>-rozpoznaje na ilustracji wzniesienia i zagłębienia;</p> <p>-wyjaśnia, czym są równiny;</p> <p>-wykonuje modele wzniesienia i doliny;</p> <p>- przyporządkowuje jedną/dwie pokazane skały do poszczególnych grup;</p> <p>-podaje przykłady wód słonych;</p> <p>-wskazuje na mapie przykład wód stojących i płynących w najbliższej okolicy;</p> <p>-rozpoznaje na zdjęciach krajobraz kulturowy;</p> <p>-podaje dwa/trzy przykłady zmian w krajobrazie najbliższej okolicy;</p> <p>-wymienia dwie/trzy formy ochrony przyrody w Polsce;</p> <p>-podaje dwa/trzy przykłady</p>	<p>krajobrazów;</p> <p>-wymienia rodzaje krajobrazów: naturalny, kulturowy;</p> <p>-wyjaśnia pojęcie krajobraz kulturowy;</p> <p>-wskazuje w krajobrazie najbliższej okolicy składniki, które są wytworami człowieka;</p> <p>-omawia na podstawie ilustracji elementy wzniesienia;</p> <p>-wskazuje formy terenu w krajobrazie najbliższej okolicy;</p> <p>-podaje nazwy grup skał;</p> <p>-podaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych;</p> <p>-podaje przykłady wód słodkich – w tym wód powierzchniowych;</p> <p>-wskazuje różnice między oceanem a morzem;</p> <p>-na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących;</p> <p>-wymienia różnice między jeziorem a stawem;</p> <p>-wymienia, podając przykłady, od jakich nazw</p>	<p>przystosowania roślin do ruchu wody;</p> <p>-omawia sposób pobierania tlenu przez organizmy wodne;</p> <p>-wymienia cechy, którymi różnią się poszczególne odcinki rzeki;</p> <p>-porównuje warunki życia w poszczególnych biegach rzeki;</p> <p>-charakteryzuje przystosowania roślin do życia w strefie przybrzeżnej;</p> <p>-wymienia czynniki warunkujące życie w poszczególnych strefach jeziora;</p> <p>-wymienia zwierzęta żyjące w strefie przybrzeżnej;</p> <p>-charakteryzuje przystosowania ptaków i ssaków strefy przybrzeżnej do życia w wodzie</p> <p>-charakteryzuje przystosowania roślin i zwierząt zabezpieczające je przed utratą wody;</p> <p>-wymienia przykłady</p>	<p>uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt;</p> <p>-podaje przykłady innych upraw niż zboża i warzywa, wskazując sposoby ich wykorzystywania;</p> <p>-przedstawia zależności występujące na polu w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych;</p> <p>-rozpoznaje zboża rosnące w najbliższej okolicy.</p>	
---	--	--	--	--

<p>ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych;</p> <ul style="list-style-type: none"> -wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła; -podaje trzy przystosowania ryb do życia w wodzie; -wymienia dwa przykłady innych przystosowań organizmów do życia w wodzie; -wskazuje na ilustracji elementy rzeki: źródło, bieg górny, bieg środkowy, bieg dolny, ujście; -przyporządkowuje na schematycznym rysunku odpowiednie nazwy do stref życia w jeziorze; -odczytuje z ilustracji nazwy dwóch/trzech organizmów żyjących w poszczególnych strefach jeziora; -wymienia czynniki warunkujące życie na łądzie; -omawia przystosowania zwierząt do zmian temperatury; -wskazuje warstwy lasu na planszy dydaktycznej lub ilustracji; -wymienia po dwa gatunki organizmów żyjących 	<p>pochodzą nazwy miejscowości;</p> <ul style="list-style-type: none"> -podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych; -wyjaśnia, czym są parki narodowe; -podaje przykłady obiektów, które są pomnikami przyrody; -omawia sposób zachowania się na obszarach chronionych; -omawia na przykładach przystosowania zwierząt do życia w wodzie; -wyjaśnia, dzięki czemu zwierzęta wodne mogą przetrwać zimą; -podaje dwie/trzy nazwy organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki; -omawia warunki panujące w górnym biegu rzeki; -podaje nazwy stref życia w jeziorze; -wymienia grupy roślin żyjących w strefie przybrzeżnej; -rozpoznaje na 	<p>przystosowań chroniących zwierzęta przed działaniem wiatru;</p> <ul style="list-style-type: none"> -charakteryzuje warunki abiotyczne panujące w poszczególnych warstwach lasu; -rozpoznaje pospolite grzyby jadalne; -porównuje drzewa liściaste z drzewami iglastymi; -rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste; -rozpoznaje przynajmniej sześć gatunków drzew liściastych; -wymienia typy lasów rosnących w Polsce; -omawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku; -rozpoznaje przynajmniej pięć gatunków roślin występujących na łące; -wyjaśnia, w jaki sposób ludzie wykorzystują łąki; -wyjaśnia pojęcia: zboża ozime, zboża jare; -podaje przykłady wykorzystywania uprawianych warzyw. 		
---	--	--	--	--

<p>w dwóch wybranych warstwach lasu; -podaje trzy zasady zachowania się w lesie; -podaje po dwa przykłady drzew iglastych i liściastych; -rozpoznaje dwa drzewa iglaste i dwa liściaste -podaje dwa przykłady znaczenia łąki; -wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw; -rozpoznaje przynajmniej trzy gatunki poznanych roślin łąkowych; -wymienia nazwy zbóż; -rozpoznaje na ilustracjach owies, pszenicę i żyto; -podaje przykłady warzyw uprawianych na polach; -wymienia nazwy dwóch szkodników upraw polowych.</p>	<p>ilustracjach pospolite rośliny wodne przytwierdzone do podłoża; -omawia przystosowania roślin do niskiej lub wysokiej temperatury; -podaje nazwy warstw lasu; -omawia zasady zachowania się w lesie; -rozpoznaje pospolite organizmy żyjące w poszczególnych warstwach lasu; -porównuje wygląd igieł sosny z igłami świerka; -wymienia cechy budowy roślin iglastych ułatwiające ich rozpoznawanie, np. kształt i liczba igieł, kształt i wielkość szyszek; -wymienia cechy ułatwiające rozpoznawanie drzew liściastych -wymienia cechy łąki; -wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej;</p>			
---	---	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none">-przedstawia w formie łańcucha pokarmowego proste zależności pokarmowe między organizmami żyjącymi na łące;-omawia sposoby wykorzystywania roślin zbożowych;-rozpoznaje nasiona trzech zbóż;-wyjaśnia, które rośliny nazywamy chwastami;-uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na polu.			
--	---	--	--	--